

Laudes statim post primum inciperent, ut refert Amalarius. Discimus ex Regula S. Benedicti, quae fuerit Romae Laudum dispositio; sanctus enim ille vir Ecclesiae Romanae morem hac in re secutus est. Canticum e Prophetis excerptum singulis diebus canebatur: deinde Psalmus sexagesimus sextus sine Antiphona: mox Laudate, Letio, Hymnus, versiculos, canticum de Evangelio, scilicet Benedictus. Mutabantur quoque Prophetarum cantica singulis hebdomadae diebus, uti hisce temporibus fieri solet. In officio Mozarabico loco Benedictus varia sunt cantica, et Natali Iesu Christi die, atque Festis Beatissimae Virginis ad Laudes dicitur Magnificat; festo tamen S. Joannis Baptistae cantatur Benedictus. Ubique fere Laudate Dominum de caelis recitatur cum duobus sequentibus psalmis, atque inde hoc officium Laudum nomen traxit. Laudum lectio Capitulum appellatur a Gregorio Turonensi, a S. Benedicto Lectio brevis. Hymnus ad Laudes, Vesperas, et Completorium post psalmos dicitur, aliis vero horis ante psalmos, quod ex Regula S. Benedicti acceptum est.

II. In Regulis S. Caesarii, et S. Aurelianii hymni post psalmos dicuntur ad omnes Officii horas. A S. quoque Benedicto Evangelii Canticum Benedictus ad Laudes assumptum est, in aliis vero monasticis Regulis non ocurrat. In quibusdam Regulis, Magnificat ad Laudes dicebatur: mos Romae Benedictus recitandi, a S. Benedicto profectus est. Preces, quae ad Laudes, et Vespertas majorum Feriarum diebus recitari solent, Monachis acceptae ferendae sunt. Cantica vero fuere distributa per hebdomadam, ita ut in dominicis, et festis, Trium puerorum, quod est nobilius, cantaretur, at in sabbato Canticum Moysis in fine vitae ab eodem compositum, et prope terram promissionis, idest quietis significatae in sabbato. Alia Cantica non sine mysteriis fuere aliis diebus assignata.

CAPUT XI.

De Prima.

I. Inconcussum est, nullam Primae (1) expressam mentionem apud Patres Cassiano antiquiores reperiri, qui cum mane orandum esse dicunt, non de Prima, sed de Laudibus Matutinis intelligi debent. Afferit enim Cassianus, Primam suo tempore in suo Bethleemitico Monastério celebrari coepisse. Prima, altera Matutina ab ipso appellatur, quia mane orto jam sole dicebatur. Ordo Primae varie a variis Scriptoribus refertur. Tres psalmos, ternasque collectas ei tribuit Cassianus. S. Aurelianus Primam Laudibus jungens, duodecim ad Primam psalmos, et tres lectiones praescribit. S. Benedictus aperte Primam a Laudibus distinguens, jubet cap. 16 hunc ordinem in ea servari: *Deus in adjutorium, Hymnus, tres Psalmi cum Gloria ad cujusque finem: Lectio, Versiculos, Kyrie eleison*, inde abire licet. Hora Prima Romae Amalarii tempore recepta conspicitur. Ante Psalmum Beati Immaculati, qui peculiaris erat Ecclesiae Romanae, sex Psalmi Romae recitabantur, a Confitemini initio facto; atque hodie in Ecclesia S. Joannis Lateranensis Dominicis diebus dici solent. Verum in postremis Breviarii emendationibus hi psalmi in sex dies distributi sunt; in Dominicam scilicet, et quinque alias Hebdomadae sequentes dies; cumque septimus pro sabbato deisset, inde factum est, ut ea dies Psalmo caruerit. Prima sine Antiphona dicebatur, minores autem horae olim nullam antiphonam habebant, quemadmodum constat ex Ordinibus Romanis, hodieque servatur tribus ante Pascha diebus. Honorius Augustodunensis Lib. 2. cap. 19. refert, in quibusdam Ecclesiis quotidie ad Primam cum o-

(1) Grancolas, *Commentarius historicus in Breviarum Romanum.*
Liber primus Caput XXXV.

ratione Trinitatis: Omnipotens, qui dedisti famulis verae Fidei Trinitatis, recitatum fuisse.

II. Additae deinde fuere Primae Officio longiores preces, quae in Regula S. Benedicti non inveniuntur, neque in novo Breviario Cluniacensi. Hae vero a Monachis acceptae fuerunt, atque Romano Breviario insertae S. Gregorii VII. aevo. Quidquid ad Primam recitatur post orationem Domine Deus Omnipotens usque ad finem, Capituli officium dicitur, et haec denominatio inde derivatur quia id in Capitulo dicebatur, ubi tunc Conventus habebatur. Post Prima et Necrologii Officium, opus suum cuique pro illa die distribuebatur, atque Martyrologii lectio siebat, Regulæ caput aliquod legebatur, atque ad opus se Monachi praeparabant. Locus ille Capitulum appellabatur, quia Capitulum Regulæ ibi perlegebatur. Quae res nomen deinde dedit ipsi Canonorum, et Monachorum conventui, qui ibi habebatur. Capitulum locus erat claustro contiguus, atque plerumque ad ejus orientalem plagam, ut Petrus Blesensis adnotavit. Pluribus vero in locis nullum erat capitulum, sed in claustro conventus habebatur. Ubiconvenissent, Martyrologii Lectio siebat, atque sub finem versiculus Pretiosa, atque Oratio Illi et omnes Sancti intercedant, dicebatur, deinde Sancta Maria, et omnes Sancti adjectum fuit: legebatur quoque in capitulo Necrologium, eorum nomina scilicet, qui ex hac vita migraverant.

CAPUT XII.

De Tertia, Sexta, et Nona.

I. Tertiae, Sextae, et Nonae (1) Officium ita appellatur, quia Tertia, Sexta, et Nona diei hora dicebatur. Horae istae longiores, aut breviores erant pro dierum ratione. Resert Cassianus Lib. 2. Orientis Monachos tres horas istas dum opus facerent, recitasse, atque ad eas recitan-

(1) Azevedo, *De divino officio*. Caput XII.

das Dominicis tantum convenisse. Tres psalmos dumtaxat ad Tertiam, sex ad Sextam, et novem ad Nonam absolvebant. In Cluniacensi Monasterio quatuor psalmi singulis horis recitabantur, ut Monachi ad Vespertas faciunt. S. Aurelianus sex psalmos recitari vult: S. Columbanus tribus psalmis plures breviores preces addit, suntque illae, quas jejunii diebus ad Laudes, et Vespertas dicimus. Horae singulæ a primo Psalmo incipiebant, ut ante Pascha fit; verum S. Benedictus jubet, ut prius recitetur Deus in adjutorium, atque ideo hujus moris auctor habetur. In pluribus Ordinariis minores horae absolvebantur per Kyrie eleyon, preces, Pater, et Miserere; dicitur quoque Miserere tribus ante Pascha diebus, atque preces majoribus ferii.

II. Sexta plerumque meridie canebat, atque ideo in quibusdam Ordinariis legitur Meridie orandum est, ad Sextam designandam. Hora Tertia precationi addicta est, vel quod in ea Jesus Christus sententiam damnationis exceperit a Pilato, vel in memoriam doni Spiritus Sancti, quod juxta hanc horam Apostolis datum fuit. Officium Sextae in commemorationem immaculati sacrificii, quod Redemptor noster Divino Patri hac hora obtulit, fuisse institutum, docent Bona, Azevedo, Bonartius, aliique. Ultima erat Hora Nona, quo tempore Salvator in cruce expiravit, et per mortem suam de morte, et inferno triumphavit. Hac hora Centurioni Cornelio per Angelum viae salutis patefactae sunt; qua itidem hora SS. Petrus, et Joannes adscenderunt in templum ad orandum; quae erat solemne tempus sacrificii vespertini Judaici; unde Ecclesia hanc horam pree reliquis hactenus descriptis solemnum publicarum precum tempus esse voluit.

CAPUT XIII.

De Vesperis et Completorio.

I. Celeberrima inter omnes canonicas (1) horas habitum fuit Vesperarum Officium. Itaque olim post Solis occasum vespertina Psalmodia recitabatur, quare tum in Oriente, tum in Occidente Vespera Lucernarium, Hora Lucernaria appellatur. Constat ex Constitutionibus Apostolicis, ex S. Basilii libro ad Amphilochium, S. Joanne Chrysostomo in Psalmum 118., S. Hieronymo Epistola ad Laetam, S. Epiphania, aliisque Patribus, Christianos vespere orasse, psalmosque decantavisse, qui ideo Psalmi Lucernales dicebantur. Preces vero istae dederunt originem huic Officio, quod progressu temporis publicum et solemne effectum est. Meminit quoque hujus Officii Concilium Toletanum; quod Lucernarium appellat, atque in Ecclesia recitatum fuisse ostendit. Concilium Agathense can. 30. mandat, ut quotidie peragatur. Circa Vesperarum Officium nonnulla erant in Ecclesiis discrimina. Alii sex Psalms, et sex Lectiones recitabant, alii vero plures, aut pauciores. Est autem omnino adnotandum, Judaeos Festorum initium a Vespere duxisse, a Vespera ad Vesperam, atque ad ipsorum imitationem Ecclesia Festa sua a Vesperis Vigiliae incipit; atque ea ratio est, cur solemnius peragantur.

II. Completorium ita dicitur, quia tunc diei preces absolvuntur. S. Benedictus Officium hoc primus instituit, neque enim apud Scriptores alias ante ejus tempora inventur. Iuxta ejus Regulam antequam Officium hoc recitetur, Cassiani Collationes legenda erant, seu Patrum Vitae, aut alias quilibet pietati conciliandae aptus liber; ejus vero loco brevis lectio statuta fuit, quae ad hujus Officii initium recitatur. Quaecumque Completo-

(1) Grancolas, *Commentarius historicus in Breviarium Romanum.* Caput XXXVIII. et XXXIX.

rium praecedunt, a Monachis desumpta sunt. Olim Completorium tribus constabat psalmis, quibus nunc utimur, post saeculum IX. illis accessit psalmus XXX., qui in nostro habetur officio. Hymnus per totum anni spatium est *Te lucis ante terminum*, qui S. Ambrosio tribui solet. Amalarius Lib. 4. cap. 8. meminit Completorii eodem pacto, quo nos illud recitamus. Oratio *Visita* in nullo Romano Ordine, vel Collectario, neque in alicujus antiquitatis Ordinario Monastico invenitur, atque a Fratribus Minoribus Romano Officio inserta fuit. *Visita* apud Monachos dicebatur, cum in Dormitorio aquae benedictae aspersio fiebat, ut est apud S. Dunstanum. Jam vero cur Completorium dictum sit, quaerri posset: profecto hoc nomine donatum est, vel quod diei cursus, nostraque servitutis pensum hac hora completer; ut post Bedam notat Jodocus Chlichtoveus Lib. II. *Elucid. Eccles. de Horis Canonis;* vel quod in illo esus, potus, locutio, et alia ad corporis substantiationem necessaria complentur, et consumuntur; ut putant Amalarius Fortunatus, Hugo Victorinus, ac ipse S. Benedictus.

III. Antiphonae in Beatissimae Virginis (1) honorem, quae ad Completorii finem recitantur, pars Officii non sunt, sed ad devotionem tantum dici solent. Omnia celeberrima est *Salve Regina.* Concilium apud Pennam Fidelem in Hispania anno 1302. mandat can. 13. ut quotidie *Salve* post Completorium dicatur. Trithemius *Salve Regina* Hermanno Monacho Reichnariensi in Svevia tribuit. In Chronico Spirensi scriptum est, cum *Salve* in Spirensi Ecclesia caneretur, atque ibi S. Bernardus adesset, tres has postremas voces, atque genuflexiones addidisse: *O Clemens, o Pia, o dulcis Virgo Maria.* Diu per totum annum *Salve* dici solebat, quod Carmelitae adhuc servant; postea vero varietatis gratia preces aliae inventae fuere, *Alma, Ave Regina coelorum, et Regina coeli,* quae sunt salutationes ad B. Virginem. Carthusiani non

(1) Vide Pianacci, *Sull'uffizio divino. Cap. XIII.*

in fine Completorii, sed ad Vesperas dicunt. Fratres Praedicatorum quotidianie post Completorium faciunt processio nem canentes Virginis praedictam Antiphonam; quod primum Parisiis institutum fuit. Quod reliquas antiphonas spectat, tribuitur quoque Hermanno Contracto *Alma Redemptoris*, quae versibus hexametris constat in B. Virginis honorem. Ignoratur vero auctor *Ave Regina Caelorum*. Apud Bzovium Lib. 2. mentio fit *Regina Caeli* pro tempore Paschali. Hae Antiphonae in nostra quoque Breviaria inventae sunt, licet a Monachis compositae fuerint. Protestantes vitio nobis vertunt, quod in recitatione hujusmodi Antiphonarum, titulis Beatissimam Virginem decoremus, qui soli Deo debentur. Iniqua prorsus accusatio: nos enim Beatissimam Virginem non alia ratione Vitam et Spem nostram appellamus, nisi quia ipsa nobis genuit Iesum Christum Dominum, qui vere spes nostra est, ac vita, et a quo ipsa suis precibus spem nobis ac vitam impetrare potest.

CAPUT XIV.

De ritibus Ecclesiae Orientis in recitando divino Officio.

I. Graeci, quorum primus (1) S. Joannes Chrysostomus, referente Cassiodoro in ejus vita, orationes auxilii in nocturnis hymnis, Psalterium dividunt in viginti quatuor stationes; ita dictas, quia dum bini, et bini ad exemplum Officium accedunt, illis stantibus, ceteri sedent. Singulis Hebdomadis plerumque Psalterium absolvunt, nec plures, nec pauciores, quam Latini admittunt horas. At nocturnum officium peculiari ratione incipiunt ab istis versiculis: *Benedictus Deus noster nunc, et semper et in saecula saeculorum. Amen. Rex coelestis, consolator Spiritus veritatis, qui ubique es, et reples omnia, salva, bone animas nostras. Inde Trisagion recitant: Sanctus Deus,*

(1) Grancolas, *Commentarius historicus in Breviarium Romanum*. Liber I. Caput IX.

Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miserere nobis. Tum dicunt ter *Gloria Patri*. Matutinum vere viginti psalmis absolvunt, ipsi inserentes Trisagion, Troparia pro defunctis, et Litaniam magnam Sacerdotis: aliquando pro diversitate temporis *Alleluja*, *Odaria*, et semper glorificationem Beatissimae Virginis Mariae. Ad Laudes, quae Matutino immediate junguntur, canunt: *Omnis Spiritus laudet Dominum, Gloria in excelsis cum orationibus, Litanias, et Tropariis.* Ad Primam quinque psalmos recitant; Tertiae, Sextae, et Nonae eundem Latinorum, qui diversi sunt excipias, sibi vindicant ordinem.

II. Vesperae complectuntur, praeter Psalmos, prophetias, versiculos, orationes, et Litanias: Completorium denique triplex est pro temporum diversitate, aliud nempe parvum, medium aliud, et tertium magnum: generaliter psalmos vel plures, vel pauciores habet cum *Gloria in excelsis*, orationibus, Odario, Tropariis, petitione veniam, et absolutione, Apostolorum Symbolo, Invocatione Beatissimae Virginis Mariae, Angelorum, et Sanctorum, ac demum Manasse Regis Judaeorum oratione. Porro Graeci ritus nullibi exactius observantur, quam in Monte Sancto, quem Geographi Athos vocant. Sed quamquam antiquissimi sint, et a Sanctis Patribus Sabba, Charitone, Euthymio, aliisque sapientissime ordinati; temporis tamen progressu multa additamenta, multasque mutationes subiere: unde factum est, ut Graecanica officia in ingentem molem excreverint.

CAPUT XV.

De antiquis Ecclesiarum Occidentis ritibus in recitando divino Officio.

I. Veteres Occidentis Ecclesiae suos (1) peculiares ritus habebant, antequam Romanum Breviarium recepissent. Mediolanensis Ecclesiae Ritus a S. Ambrosio ejus Civ-

(1) Grancolas, *Commentarius historicus in Breviarium Romanum*. Liber I. Caput XIV.

tatis Episcopo Ambrosiani dicuntur, non quod ipse institutor eorum fuerit, uti multorum opinio invaluit, sed quia illos auctoritate sua plurimum nobilitavit. In epistola ad Marcellam sororem Lectionarii meminit, ubi descriptae erant Lectiones in officio recitandae. Illud certum est, Mediolani constantem invaluisse opinionem, officium eo modo, quo ad haec tempora recitatur, a S. hoc Doctore fuisse distributum. Ex Italia secedentes in Hispanias convertamur necesse est. Ubi in Hispanias illata est Religio Catholica, ordo praescriptus est, juxta quem Sacerdotes Divinum peragerent Officium, quod quidem, quoniam Gothis imperantibus fuit adhibitum, Gothicum dictum est: Toletanum etiam dicitur, quod Regni Caput esset Toletum. Hodie tamen Officii antiqui Hispanici nomine Mozarabicum intelligitur, quam denominationem sortitum est, Mauris Hispanias invadentibus. Enimvero cum eo aeo Christiani qui sedes suas deserere abnuerunt, Mauris tributa penderent, Arabibusque mixti conviverent, Mixstarabes, Muzarabes, et Mozarabes nuncupati fuere. Porro Mozarabici ritus institutores fuerunt Sancti Viri Leander, et Isidorus Hispalensis Episcopi, quamquam solius Isidori nomen retinuerit, quem proinde Baronius ad annum 633. solum ejus auctorem agnoscit. Inscribi solet Officium Gothicum, sive mixtum, secundum regulam B. Isidori. Decreto quarto Toletani Concilii omnes Hispaniarum Ecclesiae hoc olim utebantur; sed mutatum fuit jussu S. Gregorii VII.

II. Ex Hispanis ad Gallias, quae priscis etiam temporibus Officii Divini studio haud segniter vacarunt, convertenda tractatio. Et quidem de S. Hilario testatur S. Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 10. ipsum Librum *Hymnorum*, et alium *Mysteriorum* conscripsisse: Gennadius quoque de viris illustribus refert, Musaeum Presbyterum Massiliensem lectiones ex Sacra Scriptura depromptas in dies singulos per annum distribuisse, certumque Psalmorum, et Lectionum ordinem pro variis anni diebus instituisse. Testatur etiam idem Gennadius, Salvinianum Massiliensem Presbyterum opus Musaeo si-

mile condidisse, et vita S. Caesarii Arelatensis tradit collectionem ab eo institutam homiliarum e SS. Patribus exceptarum, quas dierum, et solemnitatum per annum proprias esse voluerat. Veteris autem Gallicani officii distributionem exponit Concilium Agathense, jubens Psalmos per alternos Choros decantari; eos per Collectas absolvit; Hymnos officio Matutino, et Vespertino aptos interseri; atque ad finem cujusque officii post Hymnos, et Capitula e Psalmis petita, orationem esse recitandam; populumque cum Episcopi benedictione dimittendum. Concilium vero Turonense III. circa medium sextum saeculum, duodecim Psalmos cum sex Antiphonis praescribit, vetat autem ad Matutinum, et ad Nocturnum officium, pauciores, quam duodecim psalmos recitari.

III. In Germaniam e Galliis migremus. Haec quidem nullum unquam officium habuit, praeter Romanum, illic a Bonifacio Moguntino Episcopo, et Germaniae Apostolo allatum, cum populos illos ad Jesu Christi fidem convertit; ita ut Germaniae officium ipsissimum Romanum sit. Hinc Amalarius, Valafridus Strabo, caeterique Germanici Scriptores, qui de Divinis officiis egere, ordinem dumtaxat Romanum commentariis explicaverunt. Angli autem officii nullum est monumentum, quo cognosci possit ante S. Gregorii aevum, qui Evangelii praecones ad Christianam Religionem restituendam illuc misit. Hic autem S. Pontifex eisdem populis tradidit Officii Romani libros; atque in Dialogis Egberti Archiepiscopi Eboracensis ad annum 747. scriptum est, Pontificem Maximum ad eos deferri curasse Antiphonarium, et Missale; illud scilicet, quod S. Gregorius compositus, et Augustino commendarat; ut iis in locis servaretur. Beda quoque Lib. 4. hist. cap. 18. ait, Romanum Pontificem Agathonem in Angliam cantores proficisci jussisse, ut officium Romani instar perageretur.

CAPUT XVI.

De Breviario monastico, sive de veteri Officii recitandi
apud monachos ratione.

I. Cassianus satis plenam (1) descriptionem exhibet, quam in orando Aegyptii Monachi servabant. Noctu tantum, et vespere, atque bis per diem conveniebant, tumque duodecim psalmos recitabant. Numerus hic Psalmorum duodecim ad nocturnum Officium in tota antiquitate est conspicuus, qui nobis reliquus fuit Dominicis in primo nocturno, atque ferialibus diebus. Aliis diei horis Monachi illi preces suas in cellis peragebant. Cum psalmi justo longiores erant, eos dividebant, atque ad eujusque Psalmi finem non *Gloria Patri*, ut in Occidente, dicebatur, sed mora aliqua siebat, atque tacita oratio, sive in Psalmum decantatum meditatio; ad finem vero duodecimi Psalmi *Alleluia* dicebatur. Dominicatantum, et Sabbato ad duodecim Psalmorum finem lectio-nes duae siebant, ex veteri una, ex novo Testamento altera. Sub finem omnes genuflectebant, atque Abbas orationem sive collectam faciebat. Ad Tertiam, Sextam, et Nonam, quas sigillatim, dum opus facerent, persolvebant, tres Psalms singulis hisce horis recitabant; sed dominicis, Festisque diebus, hora Tertia conveniebant, Missaeque aderant. Prima officium usu receptum in Aegypto non erat. Palaestinae Monachi ad Tertiam, Sextam, et Nonam conveniebant, atque tres Psalms singulis hisce horis recitabant, cetera Aegyptiis Monachis similes.

II. Quoad Occidentis Monachos spectat, in S. Caesarii, et S. Aureliani regula videre est, quomodo apud eos officium esset distributum. S. Benedictus psalmos in officio ita distribuit, ut Psalterium per hebdomadam absolvatur. Psalmi aequo longiores in duas partes dividun-

(1) Azevedo, *De divino officio* Caput XX.

tur. Noctis officium semper duodecim psalmos habet; at Dominicis diebus tria cantica e Veteri Testamento adduntur. Laudes quotidie per psalmum *Deus misereatur*, incipiunt sine Antiphona; inde psalmus *Miserere tam Dominicis*, quam Ferialibus diebus subsequitur; canticum praeterea, quemadmodum Romae quotidie recitari solet, atque post illud *Laudate Dominum de Caelis* cum duobus insequentibus psalmis, sicuti in Romano. Ad primam Dominicis diebus quatuor sunt psalmi, reliquis tres dumtaxat. Feria tertia usque ad sabbatum Graduale psalmi recitantur. Ad vespertas quatuor tantum sunt psalmi, ad Completorium tres. Ferialibus diebus ad Primum Nocturnum sex sunt psalmi cum tribus lectionibus, et tribus responsoriis. Ad minores horas post Capitulum versiculos tantum dicitur sine Responsorio, inde *Kyrie*, *Pater*, et *Collecta*. S. Benedictus aliam orationem ad officia claudenda non prescribit, quam *Pater*, quod alta voce ad Laudes, et Vesperas est recitandum. Quemadmodum S. Benedictus occidentalium Monachorum *Pater* jure merito habetur, ita quoque ejus Breviarium proprium illud est, quod *Monasticum* appellatur, quodque amplexi sunt Cistercienses, Camalduenses, Coelestini, Carthusiani, nonnullis dumtaxat peculiaribus ritibus insertis. Post Breviarium *Monasticum*, *Canonicorum Regularium* Breviarium collocari potest, quorum antiquissimum est a Chrodogango pro *Canonicis* suis *Metensibus* institutum. His succedunt *Praemonstratenses*, qui peculiare officium habent. Ante nocturnos, tres psalmos recitant cum precibus, et orationibus quibusdam praeparationis loco, in aliis vero Romano simile est. Religiosi Mendicantes peculiaria Breviaria habent. Viennense Concilium, referente Bellarmino locorum, ubi degerent, consuetudinem sequi illis concessit. S. Franciscus Assisiensis unicus est, qui in Regula sua sodalibus suis mandavit, ut officium secundum ordinem Ecclesiae Romanae recitarent. Dominicanis autem in Parisiensi Conventu proprium Breviarium componere placuit anno 1254. quod manu exaratum in eorum Bibliotheca servatur. Est autem illud

commixtio quaedam Romani, et Parisiensis, eamdemque Psalterii divisionem sequitur. Carmelitarum ritus denique non multum discrepat a Dominicanis.

CAPUT XVII.

Laudatur rituum varietas, et Romani Breviarii praestantia commendatur.

I. **Vetus est querela, in Ecclesia (1), quae unicam fidem profitetur, tot officii recitandi rationes non esse fereendas.** Sed precum, et officiorum varietas velut aperta significatio ubertatis et varietatis donorum Spiritus Sancti habenda est. Varii flores hi sunt, Ecclesiae aream decorantes; varia haec Sponsae ornamenta, quibus se ut sponso placeat, exornat. Insuper adfirmare non dubitamus, omnem hanc, quae inter Breviaria singularum Ecclesiarum, intercedit varietatem, argumentum esse potius intimae cuiusdam, quoad officii essentialia, uniformitatis. Officia enim omnia in hoc sane consentiunt, quod ex Psalmis, Lectionibus e Scriptura petitis, atque oratione Dominica composita sint. Quod autem hi psalmi non uno pacto apud omnes distributi sint, quodque eodem tempore Scripturae loca non ubique perlegantur, discrimin hoc tam parvi faciendum est, ut vix in eo immorari operae praetium existimemus, nisi ut animadvertamus, Ecclesias omnes, atque singulas eodem Dei Spiritu regi. Haec autem accusatio illi quam simillima est, si quis sciaret conquereretur, Templa omnia non eadem ratione, atque juxta easdem Architectonices regulas esse constructa; rogaret praeterea, cur in Templis quibusdam Altare in extrema Chori parte, alibi vero in ejus aditu situm sit, atque cur non eadem ubique ratione exornari soleat. At Romana Ecclesia, Columna, et Firmamentum veritatis, potestatis eminentia super omnes excellens, quemadmodum ceteras ordine, nobilitate, dignitate, atque loco antecellit; ita et ejus Breviarium principem locum obtinet;

(1) Azevedo, *De divino officio.* Cap. XXVI.

inter caeteras omnes nationes, quibus Officium in reliquis Orbis Ecclesiis recitari consuevit. Si quis comparationem instituat hoc inter, atque Gallicanum, Mediolanense, Hispanicum, Graecorum, et reliquarum Christiani Orbis Ecclesiarum Breviaria, facile meliorem longe hujus ordinem admirabitur.

II. Viros autem laudatissimos si perpendamus, qui illi componendo studuerunt, nemo diffitebitur illud summa veneratione esse dignissimum. S. Gregorius Lib. 7. c. 19. ait Damasum Papam quosdam Graecorum mores auctore S. Hieronymo illi inseruisse. Caelestinus Papa in Epistola sua ad Episcopos Galliae mentionem facit orationum solemnium, quae tunc usurpabantur, acceptaque fuerant ab Apostolorum traditione. S. Leo Serm. 3. de Epiphania de Evangelii propriis solemnium dierum, festorumque Martyribus sacrorum loquitur. S. Gregorius prae omnibus Decessoribus suis in Divinum officium insudavit; Sacramentarium enim ejus nomine inscriptum instituit, atque Antiphonarium, omnesque libros ad Officium, et Mysteriorum celebrationem spectantes. Hadrianus Papa I. hoc opus ad Carolum Magnum misit. S. Benedictus in sua Regula mentionem facit officii Romani. Amalarius noni saeculi auctor, commentarios conscripsit in Breviarium Romanum, atque post illum Rabanus, Valafridus Strabo, Alcuinus, pluresque alii. Postquam autem officium a S. Damaso, S. Leone, S. Gelasio, S. Gregorio, ita digestum fuisset, S. Gregorius VII. postremam illi manum imposuit. Omnes denique Apostolici viri, a Pontificibus ad Evangelium propagandum missi, Romanum officium secum ferebant, inducebantque in loca illa, ubi Jesu Christi Fidem constituebant.